

РУСИН

ИНФОРМАЧНЫЙ ДВОТЫЖДЕННИК РУСИНИВ СЛОВЕНЬСКА

INFORMAČNÝ DVOJTÝŽDENNÍK RUSINOV SLOVENSKA

З ОБСЯГУ

Слово наших писателей	3
Будучим високошколакам	6
Де за туристиков	8
Позывае на лабірський	
фестивал	12

МЕДЖІНАРОДНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ РУСИНЬСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Шумный час, до капки сповнений сценарь, безхыбна акція, прекрасный культурный програм, интересна научна конференція... Тоты і іншы характэрыстыкі ся спуюють уж з 5. річником Меджінародного біенале русиньской-лемківской культуры, котре ся одбыло в днях 23. - 24. мая 2008 в польскім купелнім місті Криниця. Уж од пяткового рана звучав з містьского розгласу спів і музика на цілу Криницю. Скликовав людей до головної Пияльні на богату демонстрацію русиньской культуры і науки зо вшыткых штатів, де жыють нашы братя Русины. Організатором V. Біенале были: Стваришыня Лемків в Польску (дале СЛ) на челі з його председом Андрыём Копчом, Світовый конгрес Русинів і Рада міста Криниця. Радость видіти на акцію приходити Русинів, жебы вказати і похвалити ся з выслідками своей работы з розмаїтых областей – малярства, писательского діяльства, фолклорных традицій, выслідків в научных роботах в области освіти ітд. Таки акції зближують людей і суть мотиваційов про народне усвідомліня Русинів на цілім світі. V. Біенале ся зачало в пятницу (23. 5. 2008) уж традичнов панахидов над гробом Е. Д. Никыфора (лемківского маляря імпрэзы) на маленькім криницькім цінтері і положіньом квітя ку його памятнику.

▲ Писателька Ірина Гарді-Ковачевич зо Сербії дякує за Премію А. Духновича, котру дістала за русиньську літературу.

ганізують масовну акцію, яка даватъ смысл работы на меджінароднім русиньскім полю. Не хыбило ани знаме Духновичо Я Русин был... Потім настав вышше двагодиновый марафон співу і танця, де ся представили домашні колектывы ФК Зоря і СК Роса, ФК Руський Керестур зо Сербії і СК Русины з Мадярьска. Слевеньско в першыи день Біенале репрезентовав ФК Шаріш з Пряшова на челі з Осифом Пірогом, котрый зожав великий успіх, о чім свідчили овації публікы і був оцінений організаторами за систематичну участь на Біенале. Діплом і ціну перевзяв зо слызами щастя шеф Шаріша О. Пірог.

МІЙ НИКЫФОР

Вечірній програм належав філму режисера Кріштофа Краузе - Мій Никыфор. Фіلم вышов з ділні польской кінематографії і є фрагментом історії жывота найславнішого русиньского маляря Лемковины. Фіلم нас завів до 1960 р., т. є вісем років перед смертьов Никыфора і суть в ним дві сцены ретроспективны: выставка образів Никыфора в 1968 р. у Варшаві і емоціална сцена смерти умельца. Главну роль Никыфора собі заграла Крістіна Фелдман. Подля польскых медій была то ей животна роль, яка ся ей барз выдарила. Векшына сцен у філмі была награта в Криниці коло Дому здройового і мож з нього видіти красне одношіня Лемків, яки жыли в тім часі. Добры історичны сцены, деталы і автентичность реkwізит мали великий успіх, а то нелем в домашнім Польску. На недавнім меджінароднім

БОГАТА ВЫСТАВКА УМЕЛЕЦЬКЫХ РОБОТ

Перед офіціалным отворіньом V. Біенале была славностні открыта выставка в просторах главной Пияльні, на котрій не хыбили фотографії з минулых річників, графіка і образы. Презентовали ся авторы з Польска, Мадярьска, Сербії і Словеньска. Были там і фотографії з ділні РОС, як і цінны образы нашого родака з Габуры - Николая Гайдоша, який на Біенале запожывав 12. образів з коморной малярбы, маляваных акрілом. Треба повісти, же він був єдиным умельцом зо Словеньска, котрый на Біенале презентовав свою творчость. Як сам перед выставков повів: **Перше мої образы мушу мати у сердці, аж потім їх можуть**

▲ На славностнім отворіні Біенале – зліва Олена Дуць-Файфер, Петро Трохановський і Андрыі Копча, взаді ФК Зоря з Польска.

мати люде в очах. Вірю, же заінтересують очі і сердця участников Біенале, може і зато, же на такой меджінародній демонстрації, яка ся одбуде в Криниці, буду выставляти першыраз. Наш умелець

за участь на выставці достав од організаторів діплом за цінне обогаціня Біенале. Подля слов многих участников, выставка была з дотеперішніх річників найбогатша.

СЛАВНОСТНЕ ОТВОРИНЯ - ПОДЬТЕ ДО РУСИНЬСКОГО СВІТА

Офіціалне отворіня Біенале ся одбыло в концертній салі купелного дому. Было то за сердце хватаюче видіти, як за демонстратівного походу в кроях вшыткы выступачючі колектывы приходять до салы на славностне отворіня. За їх участи на сцену пришли і найкомпетентнышы - Андрыі Копча, председа СЛ, Олена Дуць-Файфер, професорка Ягелоньской універзіты як і майстер поетічного слова Петро Трохановський, яки офіціално одкрыли V. Біенале. Мають на то моралне право, ведь іщі ани єден річник ся не одбыв без них. Давають докопы Русинів світа і ор-

ФЕДОР ВІЦО – ІЛЬКО СОВА З БАЮСОВА

фільмовім фетівалі жывотописных документов в Берліні був фільм оцінений Златим левом. Вечір з Никыфором ся продовжовав добров атмосфером на стрічі з поезійов, на традиційній

Ту настав важный вопрос, бо бісидовати „о нас без нас“ не наповнять смысел іднання, головно тім, же тот найглавніший М. Алмашій на іднанню не був. Як є знамо з непотверджених

поможеме мы нашым братам Русинам на Україні і Европска Унія, так ништо їм не поможе. І іншы пропозиції выголошіня одзеркалюють тоталітны і расістичны ідеї, які не суть приятелны про світ 21.ст. То значить, же по таким поступі не підпорусте, абы пан М. Алмашій був надале членом СРР? Пан Алмашій зробив про Русинів вельо доброй работы, суть за ним видны выслідки. Я особно го підпорую, абы був надале членом СРР, бо покы ся не высвітлить ціла сітуація, так не є причина го вылучіти. Пан Магочі му положыв прямый вопрос, ці хоче быти надале членом СРР або ні. Кідь він повість, же не хоче быти, так мы будеме його погляд респектовати. Мі ся не хоче вірити, абы ся він підписав під такой документ. Він твердить, же його підпис під Выголошіня був сфалшований. Што не є потверджено, але ани вывернуто. Мерзить ня, же ту днеська о тім не пришов прямо повісти. Наслідне засідання СРР ся одбуде на Україні в Ужгороді а вірю, же там ся дознаме правду.

го руху. За найвекшыи успіх поважуе выник Музея русиньской культуры на Словеньску. О области школства на Словеньску бісидовала ПгДр. А. Плішкова ПгД, повірена діректорка Інштитуту русиньского языка і культури при ПУ. Она накреслила перспективу сполупраці універзіт в Европі вытворіньом проекту - Сполочный штудійный програм меджі універзітами в Польску, Мадярьску і на Словеньску. Великым позітивом того проекту будуть 2 факторы: же штуденты ся будуть учіти русиньскый язык а достануть діплом о закінчію 3 універзіт. Красным завершіньом споминаной конференції были пропозиції на зліпшіня контактів і сполупраці меджі окремыма державами.

▲ Діплом і ціну за сістематічну участь на Бієнале за сльзама щастя перевзяв шеф ФК Шаріш О. Пірог з Пряшова од председы СЛ А. Копчі.

літературній бісіді в купелнім домі Венгерска корона. О тім бы ся дало писати донеконечна, бо добра поезія не мать кінця. Звізды пізной ночі были свідком того, яка є богата наша русиньска творчость. Свої творы презентовали тоты найвызнамнішы писателі: І. Г. Ковачевич з Сербії, П. Трохановскый з Польска, В. Моріляк з Мадярьска, як і наша писателька М. Мальцовска і много іншых зачінаючіх авторів з Чех.

ЗАСІДАННЯ СВІТОВОЙ РАДИ РУСИНІВ

Другый день Бієнале в суботу ся зачав засіданьом членів Світової рады Русинів (дале СВР), котре вів тайомник Мгґр. А. Зозуляк. На засіданню были главны представителі з окремых штатів: за Словеньско В. Противняк, за Мадярьско М. Лявинець, за Польско А. Копча, за Сербію Ю. Папуґа (підпредседа), за Хорватсько Н. Гнатко, за Румунсько Ю. Фірцак мол. (в заупліно свого отця Др. Ю. Фірцака). Председа СРР П. Р. Магочі як і А. Пілатова з Чеська ся оправдали за неучасть. Подля слов тайомника А. Зозуляка свою участь неоправдав лем М. Алмашій з України. Програмом засідання было: контроля резолюції з послідного засідання СРР у румуньскім Букурешті, обговоріня плачіня членьского, контроля повніня резолюції 9. СКР у румуньскім Сіфеті, обговоріня приправы на 10. СКР у Сербії і Хорватії, став приправы 4. Світового форуму русиньской молодежи як і сучастна сітуація у русиньскім молодежнім русі в окремых штатах, приправа ку зрахованю жытельства у 2010 р. респ. 2011 році. Головным пунктом было обговоріня сучастных тенденцій у русиньскім русі на Підкарпаті.

жрідел, праві він ся мав підписати під Декларацію, Преамбулу Выголошіня Союму Подкарпатьскых Русинів. Він твердить, же його підпис був під документами сфалшований... Абы вас холем кус завести до даной проблематіки зо споминаного Выголошіня выберам: Сойм ся выголошує за народный парламент, Україна не має „легітимне право“ на справованя Закарпатії, Україна робить політику „скрытой геноциды русиньского народа“, на Закарпатю екзістує реална грозба етнічного конфлікту і Росія мусить взяти на себе функцію ґарантів рішіня русиньского проблему. Найнебезпечніший у Выголошіню є факт, же авторы преферують „ковоскый сценар“ як єдиный выход про Закарпатя. СРР ся категорічно діштанцує од такого екстремічного обсягу Декларації, Преамбулы і додатку Союму Підкарпатьскых Русинів. Неприятелным про членів СРР є факт, же даны документи были підписаны паном Алмашійом - членом СРР. Зато ем попросила о высловліня на дану проблематіку членку СРР Маріану Лявинець з Мадярьска: **Роботу СРР оцінюю позітивно зато, же є конструкторівна. Никому з нас не є легковажна сітуація на Україні. Є про нас боляче, же Русины там не суть узнаны державов, як у нас або інде, де жыють. Є нас барз мало, зато ся мусиме зєдночовати а не іщі робити проблеми і розчленювати ся. Позераючі на теперішню політічну сітуацію незалежной України як і вызва о поміч з боку Русії вызерають як умыселна провокація Союму проти владі країны. Ведь як може Русія Україні помочі? Хто буде в Европі поважовати за авторитарный режим той державы? Кідь не**

▲ Бієнале зближує Русинів цілого світа – на фото зліва Ф. Віцо, председ МО РОС в Пряшові, К. Лявинець, редакторка русиньского высълпання, М. Лявинець, шефредактора русиньского часопису Русиньскый світ і членка СРР з Мадярьска і В. Противняк, председ РОС і член СРР.

РУСИНЫ І ЇХ МІСЦЕ В ЕВРОПІ

О 12. годині ся зачала популярно-наукова сесія на тему сучастный став культуры і работы Русинів і їх місце в Европі. Конференцію отворила і вела Олена Дуць-Файфер, професорка Яґелоньской універзіты з Кракова. О проблематіці активітах, школстві Русинів в окремых штатах на конференції говорили А. Копча за Польско, Н. Гнатко за Хорватсько, М. Лявинець за Мадярьско, С. Орос за Сербію. В. Противняк председ РОС за Словеньско, який анализовав дотеперішню роботу Русинів на Словеньску. Інформовав світове форум о выслідку работы в области культуры, видавательства, проектах РОС як і о сучастнім ставі русиньско-

РУСИНЬСКИЙ „ОСКАРЬ“

Єдным з пунктів програму Бєнале русиньской культуры, было уділіня Премії Александра Духновича за русиньску літературу од Штефана Чепы, яку выголошує Карпаторусиньскый научный центр у США. Порота в зложіню Елейн Русинко (США), Марія Павловска (США) і Валерій Купка (СР) присудила уділіти ціну Ірині Гарди-Ковачевич зо Сербії за книжку поезій **ЄДНОЗЛОЖНОСЦ**. Уділіня Премії выголосив тайомник СРР Мгґр. А. Зозуляк, котрый преміянтці передав знаму сошку карпатьского медвіда, сімбол премії і поздравив єй з тов почестьов як русиньского оскаря. Біоґрафію преміянткы як і стишкы з оціненой книжки будеме друковати в дальшім цісли ІР.

БЫЛО БІЄНАЛЕ...

Красным закончіньом V. Меджінародного Бієнале був суботній концерт тых найліпшых. В преповненій концертній салі (люди сиділи і стояли на сходах) выступили ФК Ластівочка з Польска, ФК Руськый Керестур зо Сербії, ФК Студенка з України. Словеньско репрезентовав популярный ФК Барвінок з Камюнкы, який ся на Бієнале представив першыраз. Мартінови Карашови передав председ СЛ А. Копча діплом за добре репрезентованя словеньскых Русинів на Бієнале. Так як вшытко мать свій кінець, так і о V. Меджінароднім Бієнале русиньской культуры ся уж пише історія. Наконєць ся жадать уж лем высловити подякованя організаторам на челі з А. Копчом, председом СЛ, за таку красну акцію, яка зближує Русинів цілого світа і іншым народам вказує, же сьме іщі фурт ту.

Сільвія Лисінова

Сполук писателів оцінював свою роботу

30. мая 2008 р. ся в просторах Театру Александра Духновича (на малій сцені) в Пряшові зышли членове Сполку русиньскых писателів Словеньска (дале СРПС) на своїй вырочній членській громаді (ВЧГ). Вшыткых участников на громаді привитав Валерій Купка, член выбору СРПС і обознавив їх з програмом засіданя. Потім передав слово Васильови Хомови, председови СРПС, котрый говорив о діяльстві і выслідках работы СРПС за період од ВЧГ, значить од 2005 року по сучастность (цілый текст надрукуеме в далшій ціслі наших новинок). В. Хома конкретно высвітлив критерія, котры суть потребны при удільованю ціны Александра Павловича. Цінов А. Павловича суть оцінюваны русиньскы писателі, котры маюць словеньске обчанство і свою книжку выдали на Словеньску (діло на оцініня маюць писателі послати до марца сл. р.). Порота ся кажды два роки мінять. председа СРПС повів, же Сполук делегує до одборной пороты двоє людей а далшых двоє Сполук словеньскых писателів. Сполук дашто зробив, але не є того вельо. Роботу при выдаваню русиньской літературы, подля В. Хома, стяжує і недостаток так прапотребных словників. Главні словеньско–русиньского і русиньско–словеньского словника, але і незавершений процес русиньского нормативного языка. Окрем оцінки діяльства Сполку, В. Хома говорив і о меджінародній сполупраці русиньскых писателів, котра про слабы фінанчны можности не є на такой уровни, як бы хотіли. Русиньскы писателі ся стрічали главні на Світових конгресах Русинів, де были русиньскы літераторы з многих країн (Сербії, Хорватії, Польска, України, Мадярьска, Словеньска і іншы). На єднім із конгресів ся писателі договорили на выданю Антології русиньской прозы (Антологія русиньской поезії уж вышла).

„НАРОД БЕЗ ШКОЛЫ Є ОДСУДЖЕНЫ НА ЗАГЫБЕЛЬ”

Много часу на споминанім засіданю притомны писателі і гості присвятили темі русиньского нормативного языка, його сучасным формам вживаня в русиньській періодичній пресі, в літературі...

▲ На фото зліва член выбору СРПС В. Купка і В. Хома, донедавна председа СРПС.

Мныгыма участниками была высловлена критіка на недавно выданы правила од В. Ябура і А. Плішковой. Коротко повіджено словами многих притомных хоснователів русиньского языка: „... найновшы правила не принесли нич доброго, праві наopak, лем внесли до языка великий хаос, з котрого треба чім скоре выйти і зробити направи”. Пропоновали, жебы ся обновила работа Языковой рады при РОС. Бо языкова комісія, котра была зволена при Інштитуті русиньского языка і культуры ПУ (подля слов М. Хомовой, котра є ей членков) не скликує жадны засіданя.

На дотеперішне діяльство СРПС заміряв свій выступ і його член выбору писатель Миколай Ксеняк. Повів, же Сполук мать 29 членів, але і многих активных людей, котры не суть їх членами, як наприклад, П. Крайняк, мол., сестры Костовы і многы іншы молоды писателі і перекладателі. Спомянув русиньскы книжки, котры вышли за послідні два роки (Зелена фатаморгана М. Мальцовской, Юрковы пригоды

Ш. Смолея, Сто славных Русинів в упорядництві М. Мальцовской, Літературный алманах на 2006 і 2007 рік од едітора і zostavitelja В. Хома, Аспірін, Слон на Кычарі од Ш. Сухого, Єдна стріча (діла Е. Кубека) в перекладі і упорядництві М. Мальцовской, Аура М. Лацовой

Гупцей, котра за книжку здобыла ціну А. Павловича). М. Ксеняк, але і М. Гірова ся наголос задумовали над русиньскыма читателями, котрых не маме вельо, бо многы люде не знають читати азбуку. „Зато треба дати високу честь нашым учітелям русиньского языка за їх терпезливу роботу. Но і зато, же взяли на себе тоту роботу нелем педаґоґа, але і агітатора, обґайцу і пропаґатора нашого материньского русиньского языка, бо народ без школы є одсуджений на зыгыбель” – повів М. Ксеняк. Пан Ксеняк з великов радостьов увитав інформацію о тім, же в Чабинах vznikать русиньска школа, а то завдяки старосты, священика і учітелькы (позн. ред: писали сьме о тім в минулім ціслі новинок), бо якысь там кружки русиньского языка нас не спасять. На прикладі Чабин підкреслив, який величезный вызнам мать на селі роль отця духовного і старосты.

МУЗЕЙ РУСИНЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ – СВИДОК НАШОЙ ІСТОРІЇ

„Музей русиньской культуры (МРК) доказує, же нашы предкы

вытворили велике духовне богатство і донесь суть його животаспособными носителями” – то суть завершалны слова М. Ксеняка. Він передав вшыткым участникам ВЧС СРПС поздрав од діректоркы МРК О. Глосіковой і в ей мені зажелав много здравя і успіхів в

▲ М. Хомова читать письмо з оправданьом неучасті од писателя Н. Геозды, з котрого зацітовала: „Русины, де ся понагляте до незнама!?”. Вправо Я. Сисак, а за ним М. Шмайда і Ю. Панько.

далшій роботі Сполку. Высловив і ей просьбу, жебы нашы люде – Русины частіше заходили до МРК в Пряшові і помогли му шырители русиньску бібліотеку, фонотеку, фотогалерію і т. п. З цільом, жебы обогатити наш музей о історичны русиньскы експонаты, М. Ксеняк в мені діректоркы МРК попросив, же треба ей порадиці ці дати інформації о тім, де і што цінне ся находить. Жебы досправды Музей русиньской культуры был свидком нашой історії.

БОГАТА ДІСКУЗИЯ І ВОЛЬБЫ НОВОГО ВЫБОРУ СРПС

Т. Латтова, тайомничка РОС подяковала СРПС за дотеперішню добру сполупрацу міджі обома організаціями. Окрем іншого спомянула, же декламаторскы конкурзы Духновичового Пряшова суть добров пропаґаційов русиньской поезії і прозы. А тьж окрема категорія властной творчости, в котрій ся анґажують школярі, главні зо сниньского окресу, може напомочи выхавати будучіх русиньскых писате-

лів. Наконець свого выступу Т. Латтова позвала вшыткых писателів на Духновичів Пряшів – цілословеньскый конкурз в русиньській декламациі, де буде красна презентація і їх літературных творів (ДП буде 20. юна 2008 у Пряшові).

М. Гірова пропонувала русиньским організаціям робити веце таких акцій, де бы ся презентувала русиньска поезія і проза, ці як бісіды з писателями або іншы формы.

Юрко Цігра говорив о своїй довгорічній роботі над орфоґрафічным словником, над котрым робить од 1995 року і до днешніх днів мать позбєраных 85 тисяч слов. Він тьж высловив остру критіку на выше споминаны правила В. Ябура і А. Плішковой. Він пропонував чім скоре дати догромады одборный орган, котрый бы вів кодифікацію русиньского языка.

Наконець ВЧС был зволений новый выбор СРПС. За його членів были зволены: Ю. Панько, М. Ксеняк, М. Мальцовска, В. Купка, Я. Сисак, В. Хома і А. Блыхова (як кандидатка). Василь Хома, дотеперішній председа Сполку русиньскых писателів Словеньска одступив з функції а новый председа іщі не был зволений.

А. Кузмякова,
фото Т. Латтовой

Patria
Slovenský rozhlas 5

Русинський програм 17. 6. 2008 – 30. 6. 2008

17. 6. 2008 – вівторок

8.00 - 9.00 Радіомагазин
9.00 - 9.30 Радіоновины
9.30 - 10.00 Музыка народности

19. 6. 2008 – четверь

9.00 - 9.30 Радіоновины
9.30 - 10.00 Музыка народности

21. 6. 2008 – субота

15.00 - 17.00 Музичны поздравы
17.00 - 18.30 Радіо молодых. Приповідка
Ш. Сухого: Мудрый чоловік
меджі глупыма людма
18.30 - 19.00 Літ. релация: 3 розповідной
творчости Ш. Сухого

22. 6. 2008 – неділя

15.00 - 17.00 Музичны поздравы
17.00 - 18.00 Радіомагазин
18.00 - 18.30 Гітпарада русинських співанок
18.30 - 19.15 Бісіда кумів
19.15 - 20.00 Село грать, співать і думу
думать, репр.

24. 6. 2008 – вівторок

8.00 - 9.00 Радіомагазин
9.00 - 9.30 Радіоновины
9.30 - 10.00 Музыка народности

26. 6. 2008 – четверь

9.00 - 9.30 Радіоновины
9.30 - 10.00 Музыка народности

28. 6. 2008 – субота

15.00 - 17.00 Музичны поздравы
17.00 - 18.30 Радіо молодых. Приповідка:
Духновичів Пряшів
18.30 - 19.00 3 розгласовой фонотеки

29. 6. 2008 – неділя

15.00 - 17.00 Музичны поздравы
17.00 - 18.00 Радіомагазин
18.00 - 18.45 Бісіда кумів, репр.
18.45 - 19.15 Музыка народности
19.15 - 20.00 Село грать, співать і думу
думать, репр.

30. 6. 2008 – понеділок

9.00 - 9.30 Радіоновины
9.30 - 10.00 Музыка народности.

Народно-етнічне высыланя можете чути
денно од 8.00 до 10.00 години. В суботу і в неділю
од 15.00 до 19.00, в неділю до 20.00 години.

Радіо Патрія слухайте на середніх волнах по
цілім Словеньску, або на интернеті <http://www.rozhlas.sk/interportal/2007/>, по цілім світі.

Од 14. 1. 2008 собі можете Радіо Патрія
наладити на середніх волнах:
– Нітра 1098 kHz
– Рімавска Собота 1017 kHz
– Пряшів 702 kHz.

Телефоны: **русиньска редакція,**
Кошыці: 055 7287426, факс: 055 6226139,
продукція: 055 6822945

ТЕАТЕР АЛЕКСАНДРА ДУХНОВИЧА В ЮНІ 2008

20. юна 2008 о 19.00 – Братіслава

Максім Горький: НА ДНІ

Режія: Светозар Спрушанскі

Горького На дні – світова і руська
драматична класіка в новім інченач-
нім виджіню і актуалности днешніх днів.
Сучастна інтерпретація гры о страчіню віры в
наш реальный світ, котрый видиме коло себе і
мусиме го переживати. В перекладі В. Купки,
в костімах Д. Ціганковой, у витварнім спрацо-
ваню Д. Штравсовой, в інсценачній управі і ре-
жії С. Спрушанского ся зыйдеме з поставами
гры в новім, нетрадічнім, але о то інтереснішім
і ку інсценації пасуючім сценічнім просторі.

22. юна 2008 о 16.30 – Дом культуры в Ста-
рій Любовні

Василь Турок: Принцовы галушкы

Режія: Матуш Ольга

Гра vznikла на основі діла середньовікого
полоанонімного автора (доднесь ся пресні
не знать хто є автором), котрый описав свою
путь по Вышнім Угорьску. Людей заінтер-
есують праві тоты части, котры ся дотыкають
северovýchodных міст Словеньска: Кежмарку,
Левочі, Сабінова і Бардіїова.

▲ Герці ТАД – Людмила Лукачкова і Василь Русиняк.

Зо зубарькы співачка

Галина Мосійчук, котра жыє в Дубнім на
Україні, была успішнов зубнов лікарьков. Но
любов до співу перемогла ей професію. Од
року 2000 співать, пише або складать музи-
ку на слова українських поетів. Їй співанкы
чути з радіа, телевізії. Публікують ся в пері-
одічных алманахах, збірниках. Г. Мосійчук,
окрем того, ся в 2003 році стала Жінков року
в номінації „Жінки – працівники культуры і
творчих професій”. На Україні ей особі при-
свячують многы публікації в новинках і книж-
ках. За короткый час награла 3 компакт-діс-
кы. Спів Галины хопить за серце каждого,
молодого і старого, бо іде прямо з ей велико-
го серця. А не менше выжnym є ей богатый
репертоар, в котрім ся найде каждая боляча і
весела душа чоловіка сучасной doby. Зато
не чудо, же співачка собі за недовгий час

25. юна 2008 о 19.00 на Великій сцені

ТАД

**Благо Углар і колектив: ДО-
БРОПИС**

Режія: Благо Углар

Як в даякім стишку даколи тяжко
высловити його вызнам і ту можеме по-
чути скоре моменталны налады, неконкретны
образы, котры нас можуть заінтересовати а
може і шоковати. В гри не чути вельо слов, а
тоты, котры там зазвучать, не принесуть ния-
ке высвітліня. Вшыткы бы сьме хотіли, жебы
ся нам навернуло то, о чім сьме собі уж ду-
мали, же нам не патрить. Добропис не є вели-
ка надій, є то мала радость.

28. юна 2008 о 17.00 – Делня, Пряшів

Карол Горак: Ла музика

Режія: Растислав Баллек

Словеньска драма, котра на прикладі єдної
родины выкреслює жылот скоро цілого 20. ст.
Интересность той інсценації є в тім, же музика,
котру приймаме як культурного духа сполочнос-
ти, в тій гри ся ставать причінов трагедії цілої
родины.

29. юна 2008 о 16.00 – Дом культуры в Рівнім

Ян Лазорік, Штефан Ольга: День дерешовый

Режія: Матуш Ольга

Звыкы, фіглі, танці, співы, людове дівадло,
котре молодеж грала од Рождества Христо-
вого по Новый рік в селі Долина, недалеко
Сабінова, як їх Я. Лазорікови поросповідала
памятничка Анна Урвініткова. Село Долина
в 1950 році перестало єствовати, бо на його
хотарі выникло воєньске пасмо. Красный і
цінний документ способности долиньских
жытелів высловити радость, самопаш, коме-
діянство, любезность і своєразный погляд на
жылот ся преці утримав.

—ак—

здобыла сімпатії многых людей на Україні і
за границями. Галина є великым прикладом
того, же і чоловік в середнім віку може іщі
сповнити свої тайны сны.

—к—

Пряшів і його регіон - кандидат на Європейське головне місто культури 2013

9. 6. 2008 ся одбыв одборный семінар в салі засідань Міського уряду в Пряшові. Присвячений був 205-ому юбілею од народжіння А. Духновіча, 85. юбілею Общества А. Духновіча, 85. юбілею заложіння Руського клубу і 80. юбілею Руського дому. Цільом акції было глядіння порозумління меджі русиньсков і україньсков народ-

PREŠOV

Kandidát na ENMK 2013
Candidate for ECOC 2013

ностьов, як і взаємнов толеранційов народности жуячих у пряшівскім регіоні. Поучіння з історії і рефераты зо семінара будуть приложены ку проекту програму кандідату-

▲ Инж. Ян Тіляк, председа Руського клубу.

ры - Місто Пряшів - Європейське головне місто культури 2013. Акція ся одбыла під покровительством приматора Пряшова - Юдр. П.

Гадяря і програмовой діректоркы Европского главного міста культуры 2013 ПгДр. Яны Пітковой. Она высвітлила участникам смыслел акції з цільом обогатити ся о духовны цінности народностей, які жыють у Пряшові. Заступліня народности у пілісрі в Европских активітах. Тых підкерлила, же про кандідатуру Пряшова - як Европского міста, выникне в

місті Дом етнік, який буде в Жупнім домі. На семінарі одзвучало много интересных рефератів од представителів русиньских і україньских організації, які будуть публікованы в Зборнику, котрого выдавательом будуть організаторы. Зато о рефератах не інформуєме. В завершалній части вшыткы участницы однесли букет квітя ку памятнику нашого будителя А. Духновіча, який ся находит на Духновічовім намістю. Смутным фактом было, же організаторы мали пригтовлены квітки з почливости і до Руського дому, но тот акт ся не одбыв, бо сучастный справця Руського дому Мгґр. Ш. Секерак їм то не доволив. Організатором одборного семінара був Руський клуб на челі з Инж. Я. Тіляком.

Выголошіня участників з одборного семінара надрукуєме в далшім ціслі новинок.

С. Л.

СПІВЫ МОГО РОДУ НА ЦД

Єднов з найпопулярнішых і наймасовішых акцій Русиньской оброды на Словеньску є цілословеньскый конкурз русиньских народных співанок, котрый ся од 2002 року одбыває під назвом СПІВЫ МОГО РОДУ. Уж традично ся тот красна акція організує кінцьом септембра і зачатком октобра. Сходять ся на ній співаці вшыткых вікових

категорій в Гуменнім, жебы ся „зограли“ з оркестром Мірослава Кереканіча. А потім за штири дні концертують по містах і селах нашого регіону – в гуменьскім, сниньскім, меджілабірскім ці свидницькім окресі. Концерты ся завершуют выголошіньом лауреатів, окремо з дїтської а потім з дорослой части фестивалу. Якраз дакотрым дотеперішнім лауреатам є присвячене нове ЦД РУТЕНІКА, котре выдала РОС з фінанчнов підпоров МК СР. Красный спів Марії Чокиной з Ублі, Маріяны Железной з Хмельовой, сестер Ленки і Сімонкы Качмарьовых зо Строчіна, Тріа Маковиці – В. Кеселіцовой, Е. Костьовой і Я. Контуровой зо Свидника, Тріа Магуровых – Каткы, Ленки і отця Яна з Гуменного, Владкы Кеселіцовой зо Свидника, Дуа Іваны Сивульковой і Мартіна Караша з Птічого собі можете послухати з нового ЦД.

–АК–

Слово о концепції русиньского маґазіну в СТВ

Народностны маґазіны в СТВ, котры до недавна высылало телевізне народностне штудію з Кошыць, уважні слідує од самого зачатку. Стали ся жрідлом познаваня култур окремых народностных меншын, жыючих в СР, котры через довгы стороча заховали собі свою культуру, звыкы, язык, віру і менталіту: німецька, ромска, польска, хорватська, мадярська, жидівска і ін. Нажывають в сімбіозі з майорітним словеньскым народом. Поты бы было вшытко в порядку. Лемже в минувшій 20. сторочу пановачны хуткы Гітлера і Сталіна замшала карты нелем Жыдам але і далшым славянськым народам, главні Русинам, предкы котрых одяжыва жыли і жыють в карпатськім регіоні. Тото небеспеченство загубы аж до сучасности вісить над Русинами як Дамоклов меч. В наслідку знамых скоро катастрофічных подій русиньскый народ опантала апатія, коли стратив свої школы і віру а з тым і можность учіти ся в своїм материнськым языку. О тім нетреба забывати але припоминати і в народностных маґазінах СТВ, бо такый став веде аж до страты духовных цінностей, моральных прінціпів, де люде не мають сны, тужбы ані інтерес проявляти свої чутя, або комунікувати меджі собов.

До 10. юна 2008 русиньскы телевізны маґазіны говорили о вшыткім і о нічім. Язык, котрый мать презентувати народ – був мішанинов. Некоордіновані ся до русиньской среды вношали чужді реалії і некрітчно ся апліковали в русиньскім кодифікованім языку. З такого обсягу не мож было ідентіфікувати ці іде о русиньскый або о україньскый народностный маґазін.

Аж народностный маґазін (10.06.2008) апліковав прикладну концепцію подля сценаря і режії Мілана Гомолкы з Братіславы. Тота реляція была поставлена на замыслі „одкы і де ідете Русины!..” То значіть – познавайте свою історію, язык, культуру, на основі котрых утверджуєте свою автохтонность. Видити ся нам, же то была алтернатива про кошыцьку редакцію, котра дотепер не мать выпрофілований тематічний замысел а чути в ній аматерство, несістемовость аж самоцілну себепродукцію. То значіть – хыбит там концепція.

Інакше був конціпований юновий русиньскый народностный маґазін, высыланий з Братіславы. Начінав го реномований історік Александер Дулеба, родак з Бенядиковець, котрый на основі історічных фактів высвітлив процес засеління Русинами карпатської області, котра ніколи в історії не належала к українськым землям.

Ян Ліпінскый обернув увагу русиньской верейности на нове небеспеченство українізації, котре грозить Театру Александра Духновіча в Пряшові.

Молодша генерація Русинів в маґазіні презентовала свої найновшы выскумы і публікації о предках і родисках, о кроніках русиньских сел і т. п. Маґазін мав тематічно уцілену концепцію. Комунікачным языком была словенчіна цілено, жебы векшыновому народу было вшытко зрозумітелне од зачатку до кінця. А тым ТВ-маґазін сповнив свій ціль главні выразовым, мышленковым і емоціоанальным впливом на верейность. Подякованя належыть авторови сценаря Міланови Гомолкови за продуману і компетентну модерну режію.

ПгДр. Марія Хомова, Братіслава

Отворены двери про будущих високошколаків

У четвер, 12. юна 2008 одбыв ся у Высокошкольскім ареалі Пряшівской універзیتی (ПУ) День отвореных дверей, котрый в сполупраці з ПУ приготувив Інститут русиньского языка і культуры (ІРЯК). Цільом того проєкту, котрого авторков є ПгДр. Кветослава Копорова, асистентка ІРЯК при ПУ, є презентація культуры Русинів у вшыткых областях їх культурно-сполоченського жывота перед молодов ґенераційов – студентами середніх школ з русиньского реґіну, як будущіма високошколаками. На споминаній першій части акції были студенти з штирьох міст – Снины, Бардійова, Свидника і Пряшова а на далшу акцію бы мали прити студенти із Меджілаборець, Старой Любовній, Гуменного а може і з інших міст.

Акція зачала красным співом нашої найпопулярнішой співачкы Маркы Мачошковой за гармонікового допроводу Осифа Пірога. Уж слова ей першой співа-ночки: „Кедь ня моя мамка першый раз повила, та мі до перинкы голос вымолила...” выкликали приемну атмосферу і отворили щіры русиньскы сердца нашыроко. Потім вшыткых участників, молодеж і дорослых, материньским словом в академічнім

просторі привитала ПгДр. Анна Плішкова, ПгД., повірена діректорка ІРЯК при ПУ. Русиньскый списовный язык, його уплатніня в практичных сферах і можности високошкольского студія – то была тема, о котрій говорила А. Плішкова. Она, окрем іншого, гнедь на зачатку повіла, же русиньскый язык є наймолодшым славянським языком і є поважованый за штандардний язык, котрый був приятый до великой родины славянських языків. А. Плішкова вела цілу акцію і каждого выступаючого

▲ ПгДр. К. Копорова з ІРЯК при ПУ, авторка проєкту Дня отвореных дверей.

наперед конкретні представила. „Хто з вас говорить по русиньскы?” – опросила ся А. Плішкова, адресуючі тот вопрос молодым студентам. „...та вшыткы, дома...” – одпо-

відала молодеж а дакотры двигали і руки горі (были то векшынов студенти зо Снины). Росповіла тыж о можностях студія русиньского языка і культуры в комбинації з іншым предметом на ПУ (дотеперь тот предмет выштовувало 25

студентів) і студійных вымінах з высокыма школами, де ся учить русиньскый язык, як є Ягелоньска універзита в Кракові (Польско), висока школа в Новім Саді (Сербія) і Вышша педагогічна школа в Нередьгазі (Мадярьско). Споминала нашы і меджінародны русиньскы організації і їх діятельство, 3-місячне штіпендіум про русиньскых студентів на Торонтській універзیتی, (котру фінанчні застршує Надація Штефана Чепы), де є найбогатша русиньска бібліотека П. Р. Маґочія (мать 30 тисяч книжок), але тыж плановану Літню школу русиньского языка, о котру проявили інтерес америцькы Русины а може і спомеджі нышых Русинів ся найдуть такы, котры бы ся хотіли научіти або здоконалити в русиньскім кодифікованім языку. „Русиньскый язык на Словеньску мать много недостатків але все ся розвивать, як і іншы языки...” – повіла А. Плішкова. А то є правда, іщі нас в тій области чекать немало роботы і порозуміня міджі нашыма лінґвістами.

У першій части акції як другый выступив ПгДр. Станіслав Конечні, ЦСц. з Історічного уставу Словеньской академії наук, котрый ся уж довшыи час заподівать історійов і выскумом Русинів. Він в короткости, і про молодеж доступнов формов, приближыв найважнішы моменты з богатой історії Русинів, котры найвыразніше овпливили їх вывой. В короткости, бо каждый выступаючий мав на свій выступ лем 20 минут, а за

▲ ПгДр. С. Конечні, ЦСц. ся уж довго заподівать історійов і выскумом Русинів.

такий час подля гуморных слов С. Конечного – ся ани шумна дівка не намалює.

К. Копорова заміряла свій выступ на Сполкы і організації в русиньскім возроджуючім процесі од 19-го сторіча по сучасность. Зачавшы од Півцеучительской семінарії, Літературного заведєня (1850), при закладаню котрых не хыбили русиньскы будителі, церковны і політичны діятелі (Духновіч, Тарковіч, Гаґанець, Гойдіч, Гопко, Добрянський, Бескид...), охарактерізовала вшыткы сполкы, освітні інституції, їх діятельство і выдаваничу роботу – періодичны і неперіодичны виданя, учебники, молитвеникы, календарі. Про інтересность уведу, же до Общества святого Йоанна Крестителя вступовали даколи цілы села. Платили членське по єднім ґрайцарю, подля того кілько людей жыло в селі. Окрему увагу присвятила К. Копорова русиньскым обчаньскым здружіням, котры выникли по 1989 року на Словеньку. Першым была Русиньска оброда (25. марца 1990 в Меджілабірцях), котра за неодовга ініціовала і выник Світової рады Русинів (першыма членами, окрем словеньскых Русинів, ся стали польскы, югославскы, мадярьскы і українскы Русины), котра зреалізовала в Меджілабірцях днесь уж історічний Першый світовий конґрес Русинів. 12 главных задач, котры перед собов РОС поставила, суть днесь скоро вшыткы у векшій або в меншій мірі сповнены (выдаваня русиньской пресы, кодифікація русиньского языка, русиньске высыланя в радіу і телевізії, русиньскый музей, выука русиньского языка і т. п.). Подля слов К. Копоровой – „РОС страчать домінантне поставліня бойовати за права Русинів а до переду ся достало ОЗ Русин і НН на челі з А. Зозуляком, котре мать богаты і розмаї-

▲ Отці духовны Я. Поповець і Ф. Крайняк, пропагаторы і рэалізатары русиньскаго духоўнаго слова.

ты актывности і выдавничэ дзейства...», о чім бы ся дало многа полемізавати. Але рэспектуючы договор падпісаны меджі РОС і Русин і НН то не буду робити, бо слово звічнене підписом штатутарів обох здружін бы ся мало в повній мірі і з обох боків дотримавати. Спомянула і далшы організації, котры выникли пізніше, як Здружіння інтелігенції Русинів Словеньска, Сполук русиньскых писателів Словеньска, Сполук Русинів Спіша, Руськый клуб 1923, Сполук русиньской молодежи Словеньска (уж занікнув), Сполочность приятелів Театру А. Духновіча, Общество св. Йоанна Крестителя, Русин і НН, Словеньска асоціація русиньскых організацій ...

В кулоарах через обідню павзу пару студентів выужыло на здобытя інформаций о штудію русиньскаго языка на ПУ, котры їм высвітльовала сама дїректора ІРЯК А. Плішкова.

Русины в конфесіоналній области была тема, о котрій найперше говорив о. Мґр. Ярослав Поповець з Чірча, председа Общества св. Йоанна Крестителя. „Русины перешли свою крестну дорогу...” – повів о. Поповець, який зачав о духовній сфері Русинів бісїду од кресту. Говорив о перекладах з церковнославянського до русиньскаго языка церковных обрядів (крест, вінчаня, погріб). „Церковнославянський язык є красны але нам ближ-

▲ Красным співом і музиков отворили акцію М. Мачошкова і О. Пірог.

ший є русиньскый язык” – высвітльовав о. Поповець. Його думкы доповнив о. Тґліц. Франтішек Крайняк з Камюнкы, главный ініціатор перекладів святого письма до русиньскаго языка.

„Русиньска література – моя солодка ноша”. Так назвала свій реферат писателька ПґДр. Марія Мальцовска о сучасній русиньській літературі. Повіла, же понятя „русиньска література” выникло аж по революції 1989 р. Спомянала вшиткых русиньскых писателів і їх творы, котры вышли в пореволучнім часі (до 90 книжок). Зацітуя з ей выступліня слова Доц. ПґДр. Мирона Сисака, к. н., рецензуючі творы Штефана Сухого: „Він доказав, же наш язык мать вшиткы настрої і є богаты на высловліня...”.

▲ А. Плішкова, повірена дїректорка ІРЯК при ПУ.

Другу часть акції творив выступ Мґр. Александра Зозуляка о дзействі Світового конґресу Русинів (є у ним 9 членських штатів), котры мать свій центр в Пряшові. О актывности молодых намісто председа Світового фора русиньской молодежи (Мґр. Марек Гая) говорив Мґр. Петро Крайняк, мол. Повів, же на першій меджінародній стрічі в мадярській Комлошці выголосили 23. август за День молодого Русина. ПґДр. Олга Глосікова, ДрСц., дїректорка Музея русиньской культуры в Пряшові, окрем інформацій о дзействі, сполупраці музея з іншыма інституціями і його перспективах, повіла, же музей думать і на будучіх студентів, зато ся у ним розвивать і выкумный меджінародный центр.

Правдивы были завершующі слова А. Плішковой, же такы інформації студенты в школі не учують, бо і новы учебники історії о Русинах або інших народностях жыючіх на Словеньку (вшиткых є 11) не пишуть. Вшиткы рефераты будуть выданы в публікації, котра буде роздана і по школах.

А. Кузмякова

Третє путованя кошыцькых Русинів

По двох успішных минулорічных путованях МО РОС в Кошыцях зорганізовала 7. юна т. р. і третє путованя слїдами польскых Русинів – Лемків. Ішли сьме на Чірч, де нас чекав о. Я. Поповець, котры нам був добрым провадником на цілій дорозі. Уж в автобусі нам поросповідав о болячих історічных фактах, котры суть споены з жывомом польскых Русинів. Дознали сьме ся, же на польскім боці в Перемышлянській епархії жыло даколи коло 540 тїсяч ґрекокатоліків – Русинів. Молили ся в 689 церквах, што было 363 парохій (до 1939 р.). Днесь із той кількості половина (346) або розваляна, або знищена так, же ся не дасть оправити. 245 з них перебрала римокатолицька церков, 28 православна, 61 церква ся вжывать на несакралны цілі а з 9–ох зроблено музей.

По дорозі до Криниці сьме перешли територію бывшой Лемківской апостольской адміністративы, котра ся выділила з Перемышлянской. В 1934 р. святїшый отець Пій XI. выголосив за апостольского адміністратора Лемковины Владыку Василя Мацюка, (нар. 30.3.1873 в недалікій Новій Всі). До 2. світовой войны ту з 1250 вірників было лем 11 Поляків, остатні были Русины. В Криниці нас містный парох завів до церкви св. Петра і Павла, котра служыть нелем ґрекокатолікам, але і римокатоликам, котры собі будуять свій храм. Ту ходять на одпустове свято Петра і Павла (за юліаньскым календарьом) віруючі нелем з цілого Польска, але і з нашого Чірча а криницькы вірники із своїм священником ходять на Успеніє Пресв. Богородиці

на одпуст до Чірча. У споминаній криницькій церкви був покрещень і знамый русиньскый марярь Нікіфор Дровняк. О тім свідчїть памятна табла на церковнім мурі. Навцівили сьме в Криниці і його музей, де сьме ся о нім дознали многы інтетресны і смутны факты. Сфотили сьме ся і коло його памятника (видь фото) в місті, при отворіню котрого був і бывшый польскый президент Квашнєвскый, але і репрезентант русиньскаго духовенства із Словакії – о. Я. Поповець. Потім сьме пришли до Поврозника, де є найстарша церков в западній Лемковині з 1604 р., котра є присвячена св. ап. Якови. Была веце раз оправована, бо в селі были часто потопы і перенесена дале од рікы. Виділи сьме і церков в Тилічу, котра є уж лем музейом.

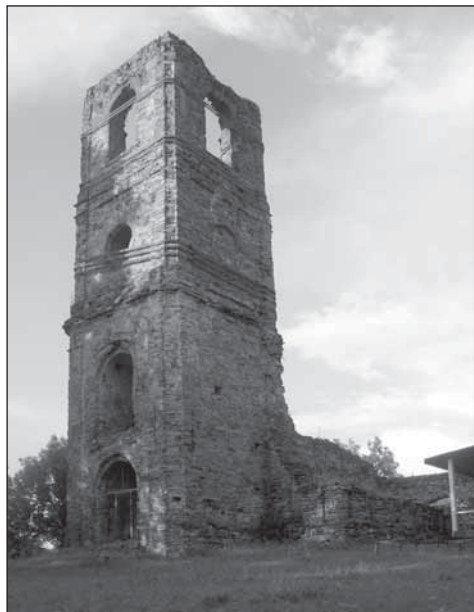
Велика подяка патрїть о. Поповцови за поміч при організованю акції і за выклад цінных фактів.

М. Біцкова

З КРАСНОБРІДСЬКОГО МОНАСТЫРЯ ДО ГАЛЕРІЇ В ЧАБІНАХ

Про інтерес, вас перед позовом до монастиря і його шумної околиці природи, ходем в короткості обозначлю з його історійов. Краснобрідський монастирь при Меджілабірцях був прославлений своіов чудотворнов іконов Пресвятой Богородиці, котра подля народной традиції походить іщі з XIV. ст. Ку іконі приходили віруючі, абы собі од Матери Божой выпросили окремый приговор і поміч. Подля свідчїня, многы путници при краснобрідській іконі ся чудотворно вылічили. Монастирь був дакілко раз выпалений, спомянута цінна ікона была пошкоджена, зато ю в 1769 р. наново намальовав Михаїл Спалінський (галицький іконописець - василіян). Подля народной традиції, монастирь заложив войвода Федор Корятовіч кінцьом XIV. ст. Як свідчать документи дакотрых істориків, монастирь надвзяв на кіріломефодьску традицію выходных монахів. По вытворіню Пряшівской єпархії ся Святодушный монастирь у Краснім Броді став єй главным одпустовым місцьом, де був высвячений першый Пряшівський єпископ Г. Тарковіч. Новый монастирь був выбудований кінцьом 1998 р., мать два крыла, котры

▲ Руїны старой монастырской церкви у Краснім Броді з XIV. ст.

суть споены Капліцьов присвяченой бл. священномученикови П. П. Гойдїчови, ЧСВВ. В круговій капліці можете видіти, окрем ербів василіянського чїну, і копію іконы бл. Павла. Оригінал іконы од М. Клімчака василіяны даровали 4. новембра 2001 р. Св. Отцові Я. Павлови II. в Римі при беатїфікації слугы Божого Павла Гойдїча. Краснобрідський монастирь Св. Духа (на тот день ся там одбывать і велике одпустове свято в половині юна) є хрїстіаньським і духовным центром нелем про грекокатолицьких віруючих, є і оазов оддыху в околицях архїтектурні зробленых загородах. Мімо спомянутых ітересных ікон там можете видіти і руїны

Русиньським регіоном за туристіков і оддыхом

Дорогы читателі, в днешнім выданю новинок продовжуєме туристичне путованя за красами нашого регіону. Ведно вас хочеме ословити, абы сьте нам і вы написали кідь мате даякы добры рады, тіпы на одых і туристїку у вашім регіоні. Тоты найінтереснішы будуть опублікованы. Вірїме, же будуть добрым провадником про вшыткых читателів Інфо Русина.

старой монастырской церкви з XIV. ст. По духовнім оддыху ся можете пішо дістати добры вызначенов 5-кілометровов туристичнов дорожков до недалеких Чабін, за культурным познаньом. Там ся находить маленький, но барз інтересный музей з назвом **Дом народной творчости і галерія у Чабінах**. Од 17. 5. 2008 аж до кінця октобра 2008 мож видіти выставку образів родины Хапчаковых, яка несе назву Почливість ку Чабінчанам. Інтересом выставки є факт, же образы выставує лем гєнерация хлопів Хапчаковых, яка ся у родині утримала з поколіня на поколіня і в такім дусі (од найстаршых по наймолодшых) суть выставованы образы.

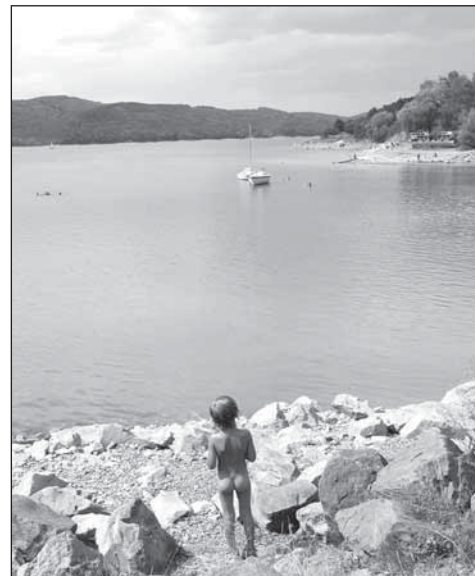
ЛІТНЯ СЕЗОНА В РЕКРЕАЧНІЙ ОБЛАСТИ ДОМАША УЖ ОДКРЫТА

Рекреачне заряджіня Домаша (словенське море) лежить на середнім току ріки Ондава в Низких Бєскїдах. Назву достала по заплавенім селі Велька Домаша. Водне діло было выбудоване в роках 1962 - 1966 р. зо земряньом на регуляцію недобрых притоків ріки Ондавы. Положіня Домашы є на теріторіях двох окресів - нашого русиньского регіону, окресного міста Стропків і Вранова над Топльов. Водна преграда ся шырїть североужні по довжїці 15 км і шырїці 4 км. Водне діло мать мімо регулачного, енергїчного, водареньского і рекреачный хосен, де літня сезона была славностні одкрыта 7.

юна 2008. Домаша понукать барз добры можности на рекреацію і водны шпорты. Є облюбеным центром нелем про домашніх,

але і заграничних туристів. Єй берегы мають тайомны затоки. З каждого міста ся нукать іншый погляд на сценерію і водяну теріторію. Западный бїк водного діла є заліснений а на выходнім ся черять ліс з луками. Тот простор є добрый про грибарів і любителів лісных тур. Домашу творить много рекреачных заряджінь. На югозападї ся находить рекреачный центр **Младєжницька осада і Добра**, які суть в шумнім природнім просторі з малов інфраштруктуров. Зато їх натурална подоба є барз атрактивнов про нарочнішу домашню і заграничну клієнтелу. Теріторія лісопарку є в сезоні заповнена грибами, тихенький простор вытварять добры условия про рыболов. Добрі означенов туристичнов дорожков ся достанете до далшого центра **Валков**, котрый мать барз добры управлены плажі, пожычовню шпортовых потреб, стражены парковиска, як і множество якостных готелів. Вдяка доброму місцю затопленого Валкова (было на верху) ся захранила бароковокласїцистична церкво з цїнтерьом, можете там видіти і єден незатоплений дом. Каждорочні ся ту одбывають великы традичны фестивалы, конкурзы Місс Домаша

як і множество іншых культурных акцій. Рекреачне заряджіня **Поляны** (з тады ся много Русинів по затопліню села выселило до окресного міста Стропків) ся зачало як перше вживати на рекреацію. Є найюжнішим центром на выходнім боці водного діла. Мать найвекшу плаж і автокемпінг. Каждорічні ся ту одбывать яхтарський конкурз. Суть ту і найліпшы можности шпортового выжытя. Польнов дорогов є споеный далшый рекреачный центр **Голчїковці**, яке навщівують найвєце родины з маленькыма дітма і школярї. Котвить ту выгядкова лодь з вилетныма плавбами. Найліпшый центр про велике станованя мать **Нова Келча**, ку якій належить полостров Крым з пространным автокемпінгом. Перед вступом до села є шумне посиджіня, де є жрїдло з мінералнов водов щавїця. Зо затопленого села ся ту захранив православный храм з двома турнями, выздоблений рококовыма

орнаментами. Зо села по дорозі на Стропков можете навщівити автентичний цінтерь у селі **Петейовці**. Послїднім приступним центром Домашы є найсеверовыходніше рекреачне заряджїня **Тураны над Ондавов**, котре про свої плитки воды і ей колысавый став ся вживать про туристів лем мало. Може подумате, же дакотры назвы рекреачного заряджїня Домаша суть лем словеньскы, но і ту є історично потверджене, же в туристичні атрактивнім центрі як є Домаша, жыли і жыють Русины. Хоць не вельо, но і на закладі того мож поважовати красы Домашы і за нашы русиньскы.

ПРЕВЕЗТЕ СЯ ЛІСНЫМ ВЛАЧІКОМ З РУСИНЬСКОГО ОСАДНОГО ДО ПОЛЬСЬКЫХ СОЛІНОК

Атмосфера і положїня найвыходнішого стародавнього русиньского села Осадне (сниньского окресу), яке лежить на выходных схылах Низких Бескїдів, є як створена на оддых, туристіку і рекреачію про принагодных туристів, котры люблять познавати автентичность стародавних сел і непорушену природу. В містнім православнім храмі є кріпта з костями вояків, котры положили свої животы за першой світової войны в околитых лісах.

◀ *Влачік про туристів, котрый вас перевезе з Осадного через полониньскый пар до польських Солінок.*

У селі ся находить і туристичный гранічний преход про пішых туристів Осадне - Балніця, який є одкрытый через літню сезону. Атракційов села є маленька лісна желізниця,

▲ *В православнім храмі в Осаднім є кріпта з костями вояків, павшых у першій світової войны.*

яка была выбудована зачатком 20 ст. Влачік про туристів вас одвезе з Осадного через народный парк Полонины до сусідніх польських Солінок.

Спрацьовала С. Лисїнова

Нас, оптантів, домашні люде на Україні называли Гуцулами або Гуралами. Сміяли ся з нашої русиньской бісїды і давали нам наяво, же сьме про них чуждїнци. Просили ся нас, же колы уж підеме домів до Чеськословеньска. „Чому ви сюди приїхали, хто вас тут звав, холе-р-р-ри на вас нема-а-а ітд”. Вночі ходили під вікна, не дали нам спати і называли нас „перелетныма птицами”. Нашов трагедїов было, же рады бы сьме ся вернули на Словеньско, але уряды нас не хотїли пустити. На Україні нас не прияли і нігда сьме собі там не привыкли, главні нашы родичі, які ся за тых 20-30 років не научили ани український язык. Українці нас окрадали, дорослых і діти били громадны ведучі, „бригадырі” і председове „колхозів”. Мали великы функції і силу, каждый ся їх бояв. Так было і в селі Воютін у нашім „колхозі”. Председом був Романюк, потім го вычеряв Михалчішін. Нашым бригадырьом був Тарасюк, высокый, міцный хлописко, даребак і пияк, який ходив під вікна і брыдко нам надавав. Єднов з pracovничок на дружстві было молоде дівча Гелена Барткова, родачка з Доброславы. Єй задачов было записовати вечір зроблене до робочой книжки. Кількость робочих днів ньов записаных і ведучого бригады мали быти єднакы. Пришла осїнь, час выплаты. За зроблену роботу ся давали даякы грамы зерна і пару копійок. Як отець пішов на дружство по выплату, приніс домів барз мало. Тогды брат Михал пішов на справу дружства інформовати ся, чом дістав так мало. Там му повіли, же половина робочих єдноток подля отцьовой робочой книжки записана не была. Де ся подїли? Брат пішов за Геленов і просив

Як мій брат славиє на Україні ВОСР

од ньой высвітліня. Она повіла, же выштыкы одроблены отцьовы дні записала і передала ведучому Тарасюкови. То значить, же він їх не нагласив на справу дтужства. Абы ся брат дізнав правду, пішов з Геленов на справу в сусіднім селі Воютін. Вошли до канцеларні, де був бригадырь і жена председы дружства, яка

робила плановачку. Зачала выміна поглядів і бригадырь мусив повісти правду, бо Гелена і Михал му повіли, же они знають, же дану выплату записав єдній жені за самогонку. А так і было. Він був злый, кричав на них, но не міг їх вдарити перед председовов женов. Перешли 2 тыждні і во воютїнскім клубі ся зышло вельо людей на ослavy ВОСР. По лекції о ВОСР оціньовали заслужных і прикладных робітників дружства. На Михалове велике прекваплїня вызвали і Тарасюка і хотїли му дати дарунок і нагороду. „Зашто му давате нагороду? Зато, же обдурює колхозників і пиячїть?” – закричав Михал і в салі настало тихо. „Хто то кричїть?” – опросив ся председа дружства. „Я” – смїло одповів мій брат. І іщі раз їм повів, нашто давають дарункы таким пиякам. Представителі дружства ся пустили до брата: „Мы тебе будеме судити, ты хуліган! Ты нам попсув політїчну акцію, річницю Великого Жовтя! Мы ся з тобов порухуєме, ты іщі увидиш...”.

Перешло пару днів. Председа дружства і секретар сртаницькой організації робили вшытко можлие, жебы мого брата дістали до арешту за хуліганство. Ведучій страницькой групы телефоновав до окресного міста Торчін на поліцію, жебы Михала чім скорше взяли до арешту. „Што вы говорите, таке не може быти. Міша Шкурла ниякый не хуліган, мы го добрі знаме, він добрый хлопец” – одповів начальник секретарьови дружства. Так ся Мішо до арешту не достав. Но як ославовав річницю октябрьовой революції на Україні памятають доднесь.

Николай Шкурла, Ладомїрова

Стрітнута Русинів в Бардйові

Русинська оброда на Словенську (РОС) – Регіональний клуб (РК) в Бардйові, як є звичком каждый рік, оцінювали 16. мая 2008 свою минулорічну роботу. Веце як 110 Русинів молодшой,

культурно-сполоченських акцій. Найвекша акція была в Снакові, де собі люде припомянули 150. річницю од народжіня русиньского будителя Еміла Кубека. Акція была зорганізована за великой

▲ Музыка О. Потічного забавляла і веселила бардйовських Русинів.

середньої і старшой генерації і наші симпатизанти ся зышли на вырочній членській сходзі бардйовской РОС. Оцінка работы бардйовських Русинів была ведно із колективными членами організації (колектив Самы собі, котрый веде Анна Цідилкова і музична група на челі з Осифом Потічным), котры зреалізували в окресі 42 культурных акцій. Найвеце з того зробили колективны членове а РОС – РК в 2007 році зробив высше 12

помочі Інж. Яна Біялка, старосты Снакова, ПгДр. Франтішка Данцака, нашого члена, котрый мать заслугу на тім, же живот і роботу Е. Кубека меджі Русинами звичнив у многих книжковых выданнях. Далшов масовішов акційов був фестивал в Бардйовських купелях, в рамках котрого був презентований нелем русиньский фоклор, але і словенський з регіону Вышнього Шаріша. Тота акція ся каждым роком організуе нелем про

▲ Погляд на участників ВЧС – членів бардйовской організації РОС.

людей з окресу, але є навщівована жытелями із многих чужіх штатів. Літні фестивалы были в Бехерові, Біловежі, Хмельовій, Кружльові, Ортутові і т. д. Не забыли сьме ани на окресный конкурз в декламации в рамках Духновичового Пряшова і на окресный выбир співаків на цілословенський конкурз Співы мого роду. Окром того, были акції в Мальцові а в Стебнику. СУ зорганізував Магурскы славности фолклору. Богатый є і план культурных акцій на 2008 рік. В окресі ся плануе зорганізувати коло 20 акцій. Про молодых, окром літнього табора, плануеме зорганізувати дві стрічі молодых Русинів, а то на границі в Бехерові за участи молодых з Польска і в центрі Мніховський поток. Спомянуты дві акції будуть організувати молоды штуденты

за фінанчнної помочі РОС – РК в Бардйові.

Нашы окресны новинкы давають великий простор на презентацию інформації о Русинах а тыж сьме выдали додаток о жывоті і ділі Е. Кубека.

Діятельство вшыткых Русинів в бардйовскім окресі є заміряне главні на шырія русиньской культуры з цільом указати людам богатство наших традицій. Стрічу бардйовських Русинів ожывив і потішыв Юдр. Василь Гудак, котрый є автором гімны села Фрічка і котра была притомным перебрата.

Друга часть нашой сходзы ся вела в духу співу і сердечного посиджіня за допроводу народной музыки Осифа Потічного.

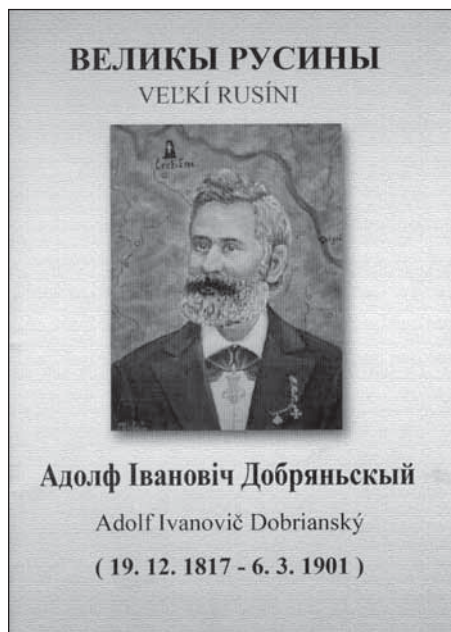
Іван Бандуріч

Вышла публикация посвящена А. І. Добрянскому

„Шумом горы, лісы в Бескідах співають то на Добрянського они споминають”

Такыма словами зачинать Пісня про Добрянського од русиньского писателя Штефана Смолея, котру найдете гнедь у вступі интересной публикации під назвом - **Великы Русины - Адолф Івановіч Добрянський**, який мать чесне місце в історії русиньского народа. Быв першым русиньским посланцьом, активным політиком, мудрым, ученым і харизматичным діятельом. Минулого року было 190-років од дня народжіня того великого Русина. Тоту вызнамну річницю собі припомянула і Русиньська оброда на Словенську, через реалізацию проекту Великы Русины, яку зорганізувала Містна організація РОС у Меджілабірцях, де гарантом проекту была ей председкыня Мрр. Л. Штецова (позн. ред. інформовав о тім і Інфо Русин ч. 8/2007). Із спомянаної акції РОС выдава документарну публикацію, зоставительом

котрой є **председа РОС Владимир Протишняк**. Реалізаторы спомянутого проекту ся заміряли главні на роботу з молодыма людьми - школярями на їх выхову ку толеранції,

етнічному розвою, ку позитивному думаню і гордости на культуру своїх предків. А то і через приближіня особности А. Добрянського. Интересны рисункы талантованых дітей тыж найдеме у спомянаний книжечці. Велику часть свого жывота наш великан пережыв у селі Чертіжне недалеко Меджілаборець. Урок спомянать як і погріб Добрянського в Чертіжнім є неоділнов частьов книжечкы, яку спрацьовав Андрій Кавчак. Не хыбять ани хронологія жывота, але тыж инересны статі Доц. ПгДр. В. Хомы, к.н. під назвом: Людське окружіня А. І. Добрянського в часах оброджіня Русинів і Значіня діятельства А. І. Добрянського, як політика про Русинів. Од ПеадДр. Властимира Дрозды собі можете у книжці прочитати вызнамны дата зо жывота нашого великана, факты з історії, як і іншы интересны статі. Окром документації, публикація на 41 сторінках нукать много добовых і сучастных фотографій.

„Добрянський, ты наш отче великий ты жыєш меджі нами і будеш навікы”

С. Лисінова

Духновічів Пряшів

Окресне коло в декламації русиньской поезії і прозы, але і у властній творчості ся одбыло 28. мая 2008 в клубі выселенців СТАРИНА в Снині. Быв то уж 9. річник того конкурзу, котрый познаме під назвом Духновічів Пряшів. Од самого зачатку є організатором окресного кола Русиньска оброда на Словеньску (РОС) в сполупраці з Центром вольного часу в Снині. У тім році ся до конкурзу пригосило 23 участників, переважні школярі основных школ і еден студент середньої школы. Приемным прекваплінєм была декламация Анны Латтовой з Пчолиного, членки выконного wyboru Окресной організації РОС у

Снині. Одборна порота під веджіньом Мірославы Тімковой з інтересом слідовала выконы окремых декламаторів і наконець конкурзу зробила оцінку того річника, котра принесла слідуочі выслідкы:

▲ Учасници окресного конкурзу Духновічового Пряшова зо сниньского окресу.

У 1. категорії (2. – 4. клас) в поезії перше місце здобыв Павел Ковка з ОШ П. О. Гвездослава зо Снины, друге Яна Петровайова а третє Петра Кобанова, обідві з

ОШ з МШ із Кленовой.

В другій категорії (5. – 7. клас) в поезії были уділены два першы місця: Елені Грудзовой зо Стащина і Іветі Ігнатковій з Ублі, друге місце Мірославі Танчаковій

Крістіні Бережняніной з Ублі і Тімеі Жолобанічовой з Пчолиного, друге місце Філіпови Кучмашови з Ублі а на третім місці скінчили Вероніка Вокулічова з Кленовой і Любіца Мудзова з Пчолиного.

В категорії властной творчості собі першы місця выбойовали Філіп Соханіч із Стащина і Анна Латтова з Пчолиного. Другы місця порота приділила Аннімарії Гніповій з Пчолиного і Ерікови Гунарови із Сукромного гімназія зо Снины.

На цілословеньскый конкурз Духновічового Пряшова, котрый буде 20. юна 2008 у Пряшові, поступили вітязі окремых категорій а на пропозицію пороты і Яна Петровайова з Кленовой. Вірю, же будуть ходем такы успішны, як минулого року. Тримеме їм пальці!

Власта Оцетникова, Снина

1. задача

СЛОВНИК

DEUTSCH	SLOVENSKÝ	РУСИНСЬКЫ
lacht	smeje sa	
eine Aufgabe	úloha	
er	on	
nicht, nein	nie	
liest	číta	
ein Buch	kniha	
fragt	pýta (sa)	
Ist	je	
schwer	ťažká	
leicht	ľahká	
sagt	hovorí	
klein	malý	
schreibt	píše	
malt	maľuje	
ein Haus	dom	
ein Bild	obraz	
der Baum	strom	
blau	modrý	
da	tu	
ein Auto	auto	
rot	červený	
schon	už	
gelb	žltý	

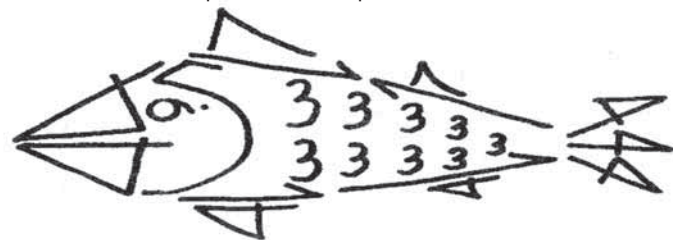
Ярь, літо, осінь, зима очами дітей

Русиньска оброда на Словеньску (РОС) в сполупраці з Центром вольного часу в Снині выголосили в апрілю т. р. про дітей матерьскых школ із сниньского окресу вытварный конкурз під назвом 4-річны добы. Задачаов може будучих умелців было на рисунку формату А 3 намальовати вшиткы штири добы рока з будьякым

мотівом (стром, природа...). 3 тов темов ся попасовало 14 дітей предшкольського віку. Интерес запоіти ся до того конкурзу мали і робітници і кленты СЗСС Надій у Снині, одкы нам послали 15 интересных намальованых рисунків од тяжко хворых дітей. Зато, же то був корешпонденчний конкурз, 9-ый май 2008 був посліднім терміном засланя рисунків. Потім намагу маленькых малярів оцінила одборна порота. Ёй вердікт був

2. задача

Спробуй лем так в голові зраховати числа, з котрых є нарисована тота рыба.

DEUTSCH	SLOVENSKÝ	РУСИНСЬКЫ
Helga schreibt eine Aufgabe	Helga píše úlohu	
Helga schreibt eine Aufgabe. Ditrich schreibt nicht, er liest ein Buch. Ditrich fragt: „Ist die Aufgabe schwer?“ „Nein, die Aufgabe ist nicht schwer, sie ist leicht.“ Rolf ist noch klein. Er schreibt nicht, er malt ein Bild. Was malt er? Rolf sagt: „Hier ist ein Haus, da ist ein Baum und da ist ein Auto. Das Haus ist blau. Das Auto ist rot. Der Baum ist schon gelb.“	Helga píše úlohu. Ditrich nepíše, on číta knihu. Ditrich sa pýta: „Je úloha ťažká?“ „Nie, úloha nie je ťažká, je ľahká.“ hovorí Helga a smeje sa. Rolf je ešte malý. On nepíše, on maľuje obraz. Co maľuje? Rolf hovorí: Tu je dom, tu je strom a tu je auto. Dom je modrý. Auto je červené. Strom je už žltý.	

такый, же першы три місця собі выбойовали Адріянка Міловчікова, ЦМШ зо Снины, Михалко Пчолы із стащиньской ОШ і МШ і Лівійка Кочанова з той самой школы. Ціны про вітязів і про вшиткых участников конкурзу в категорії матерьскых школ дала РОС. Діплом і ціну пороты достали і кленты СЗСС Надій у Снині, котру дав Бц. Крістіян Гуняра, член ОО РОС у Снині.

В. Оцетникова

Місто Меджілабірці

28.-29. юна 2008

46. Фестівал культури і спорту

СУБОТА 28. 6. 2008

16.30 год.

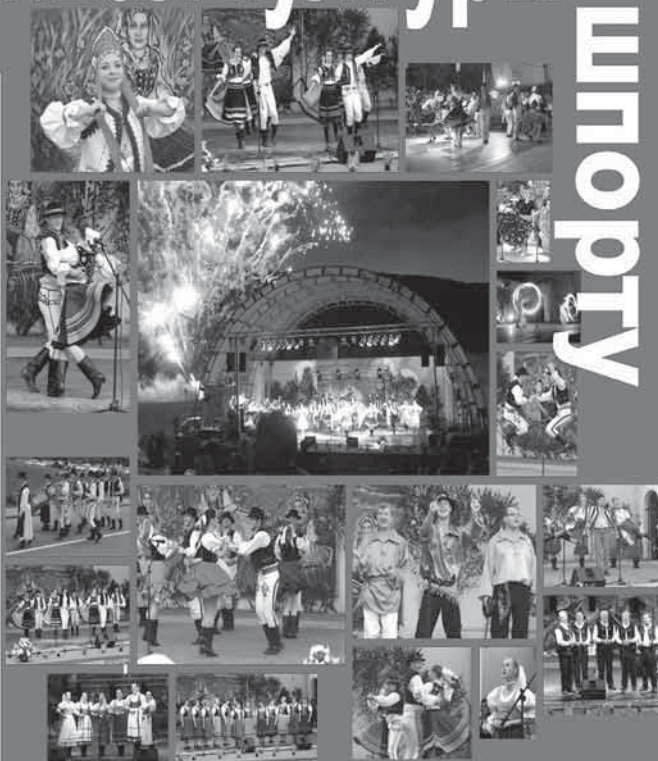
Виступлять: ОШ Коменського, ОШ Духновичова, Центр вольного часу, Мат. школа ген. Свободы, Основна уметельська школа, Дітський домов Св. Николая, Дітський домов кпт. Налепки, ФК Габурчанка, ФК Краснобрідчанка, ФК Лабірчанка

19.15 год.

ФК КАМ'ЯНА
Народний розповідач **ЙожкоЙожка**
ФК ЛЬВОВ Україна
ФК МАРІНА
Колектив нар. танця **МЕРУЕТ** Казахстан
Колектив модерного танця **ВЕДЕТ** Казахстан
Колектив нар. танця **ДАНК** Москва

22.00 год.

СВЯТОЧНЫЙ ОГНЕСТРОЙ
БОНИ М
Далібор ЯНДА
НЕДІЛЯ 29. 6. 2008

ШПОРТОВА ЧАСТЬ 46. ФЕСТИВАЛУ КУЛЬТУРИ І ШПОРТУ

СУБОТА 28. 6. 2008

9.00 год. Колкарске стрітнута МКК Меджілабірці: Славој Велький Шаріш

12.00 год. СЛАВНОСТНЕ ОТВОРІНЯ ШПОРТОВОЙ ЧАСТИ

12.15 год. Футболове стрітнута „приправки” МШК Спартак і ЦВЧ молодшы

12.35 год. Футболове стрітнута „приправки” МШК Спартак і ЦВЧ старшы

13.00 год. Футболове стрітнута дорослых

МШК Спартак Меджілабірці: ФК Русин Руський Керестур

14.45 год. Футболове стрітнута старшых школярів

МШК Спартак Меджілабірці: ФК Друстав Свидник

16.00 год. Футболове стрітнута дорослых

ФЦ Намешть над/Ославов, ЧР: ЗКС Сокол Колбусова Долна

НЕДІЛЯ 29. 6. 2008

11.30 год. Футболове стрітнута дорослых о 3. місце

14.00 год. Футболове стрітнута старшого доросту

ММШК Спартак Меджілабірці: ФК Друстав Свидник

15.30 год. Футболове стрітнута дорослых о 1. місце

17.00 год. Оцініня шпортовой части

12.30 год.

КРОЙОВАНЫЙ ПОХОД МІСТОМ

13.15 год.

ФК ХЕМЛОНКолектив нар. танця **МЕРУЕТ** КазахстанКолектив модерного танця **ВЕДЕТ** Казахстан**ФК КОПАНІЧЯР****ФК ГОРНАД**Колектив нар. танця **ДАНК** Москва**ПУЛС****ФК ЛЬВОВ** Україна**ЖСГ ЛЕЛІЯ****ФК КИЧЕРА**

Народний розповідач

18.00 год.

Музична група **ROUTE 99****КОМАЙОТА**Медіалний партнер: **Подієзорлатьскы новины, Інфо РУСИН**Главны організаторы 46. фестивалу культури і шпорту: **МІСТЬСЬКЫЙ УРЯД МЕДЖІЛАБІРЦІ І РУСИНЬСКА ОБРОДА НА СЛОВЕНЬСКУ**Сполупорганізаторы: **МІСТЬСЬКЫЙ КУЛЬТУРНЫЙ ЦЕНТЕР, МШК СПАРТАК МЕДЖІЛАБІРЦІ, ЕКОСЕРВІС МЛ, с. р. о.**

Програм може быти змінений!

**Поздравую Вас,
дорога редакция**

Засилам вам сердечны поздравы од Русинів у Пітсбургу (США). Предвчєром єм достав двойтыжде-ник Інфо Русин і бив єм барз мило прекваплєный, кідь єм увидів статью о сєлі Рокытів коло Гуменного. Рокытів є „моє село”, одкы походив мій прадідо (Василь Половка) і моя прабаба (Зузана Дінцак). Єм барз радый, же сьє написали о Рокытові. Лєм перед місяцом єм думав, жебы єм вам написав і опросив ся вас, ці бы сьє не могли публіковати дашто о Рокытові. Хочу ся вас опросити ці не матє інтерєс написати іщі другу статью о єміграції людєй до Америки з того села. Можу вам дати ку тому інформації. Мій братранєць Штефан Половка бив строста у сєлі 8 років. Його мати ся народила в Америці (Пітсбургу), але ся вернула до Рокытова, бо там мала ліпшый жывот. Мій братранєць минулого року в сєптебрі умер на раковину. Тепєрь іщі Половковці жыють у Рокытові і в Гуменнім. Можу вам о них написати як і о Половковцях жыючых ту в Пітсбургу. Перед 3 роками єм там бив на навщіві і мам зо села Рокытів вельо зажитків і о тім вам можу написати.

Іщі раз вас поздравую і тішу ся на далшу сполупрацю.

Дін Половка,
віцепрезідєнт Карпато-русиньского общества і редактор русиньского высьлания у Пітсбургу

InfoРусин. Vydáva Rusínska obroda na Slovensku za finančnej podpory MK SR. Poverená funkciou šéfredaktorky: Anna Kuzniaková, redaktorka Silvia Lysinová. Grafická úprava: Róbert Vico. Adresa redakcie: Rusínska obroda, InfoRusín, Levočská 9, 080 01, Prešov. Tel.: 051/772 28 89, 051/748 27 75, 051/748 27 76, e-mail: rusinska.obroda@kryha.sk, toto číslo nájdete i na www.rusyn.sk. Predplatné na rok: 200,- Sk, do európskych štátov: 350,- Sk, do mimoeurópskych štátov 30 \$, číslo účtu: 2660718084/1100. Výroba: ADIN, s. r. o., Prešov. Registračné číslo: MK SR 3158/2004. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciamе. Publikujeme i názory, s ktorými nie vždy súhlasimе. Za obsah príspevku zodpovedá autor. Inzeráty, reklamy, sponzoring preberáme v redakcii Info Rusín, Prešov (budova Daňového úradu). Toto číslo vyšlo v náklade 2000 kusov.

Rusínska obroda-Info Rusín
Levočská 9
080 01 Prešov 1
„PbZ“
4/2007/RPC PO

Platené v hotovosti
080 03 Prešov 3